

ETTEVÕTLUSÕPETUSE AINEKAVA

1. Üldalused

1.1. Ettevõtlusõpetuse õpetamise eesmärk

Ettevõtlusõpetusega taotletakse, et õpilane

- 1) oskab püstitada eesmärke, võtta vastutust ideede elluviimisel ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 2) arendab enda loovust;
- 3) kasutab erinevaid teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot, tõlgendab ja esitab neis allikates sisalduvat infot;
- 4) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda;
- 5) teab oma õigusi ja kohustusi kui tarbija, töötaja ja tulevane ettevõtja;
- 6) saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas;
- 7) mõistab ettevõtja, juhi ja töötaja rolle ning vastutust;
- 8) oskab näha ettevõtlust isikliku karjäärivõimalusena, on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtja suhtes;
- 9) suudab kolmanda kooliastme loovtööna teostada minifirma.

1.2. Õppeaine kirjeldus

Ettevõtlusõpetuse maht on 35 tundi, ainet õpetatakse kolmandas kooliastmes.

Ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult. Aine õppimine võib toimuda praktilise tegevusena minifirma töös osalemise kaudu. Kaks kolmandikku valikõppeaine mahust on suunatud praktilistele tegevustele ja loovust ning kriitilise mõtlemise oskusi arendavate ülesannete lahendamisele. Praktilised tööd on konkreetse üksikteema või materjali kohta. Iseseisvateks tegevusteks on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitööd.

Õppes on olulisel kohal aktiivõppemeetodid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud, kohalike ettevõtete külastused, kohtumised ettevõtjatega, ettevõtlike lapsevanematega ja vabatahtlik tegevus kodukohas.

Ettevõtlusõpetus annab ülevaate ettevõtte toimimisest ja ettevõtluse tähtsusest ühiskonnas.

Ettevõtlusõpetus aitab paremini mõista inimtegevuse ja keskkonna vastastikuseid seoseid, ressursside nappust. Ettevõtlusõpetus kujundab õpilastes arusaamist, et vastutus ühiskonna jätkusuutliku arengu tagamiseks on nii üksikisikul kui ka ettevõtte tasandil. Ettevõtlusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma, et nii isikliku ettevõtlikkuse kujundamiseks kui ettevõtluse edendamiseks tehtavad otsused peavad lähtuma loodus- ja elukeskkonna säästmise vajadusest.

Õpilased saavad teavet erinevatele elukutsetele esitatavate nõuete kohta, tutvuvad töötaja ja ettevõtja (tööandja) rollidega, õpivad hindama oma oskusi, soove, arenguvajadusi ning -võimalusi, koostama elulookirjeldust, hindama nii töötaja kui ettevõtja (tööandja) rolli.

Õpilastes arendatakse ettevõtlikku ja keskkonda väärtustavat eluhoiakut, probleemide lahendamise ja uurimise oskusi ning juhtimise ja meeskonnatöö oskusi, finantskirjaoskust, digipädevusi.

Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpimotivatsiooni arendamisele, seostades õpet igapäevaelu ja kohaliku ettevõtlusega. Ettevõtlusõpetus on tihedalt lõimitud teiste õppeainetega, tuginedes matemaatika-, geograafia- ja ajalooeadmistele, ning toetades ühiskonna- ja inimeseõpetuse õppimist, karjääriõpet ja elukutsevalikut. Ettevõtlusõpetuse kavandamisel on õppesisu käsitlemist otstarbekas planeerida ja kooskõlastada II ja III kooliastme ühiskonnaõpetuse, geograafia, inimeseõpetuse, käsitöö ja kodunduse ja tehnoloogiaõpetuse õpetajatega. Arutlusteemade rakendamisel on otstarbekas kavandada koostöö keele ja kirjanduse õpetajaga.

Õpilase teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse arendamiseks kasutatakse õppes nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, (ettevõtete, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed, õigusaktid internetis, ettevõtjaportaali, interaktiivsed ettevõtlusmängud, väärtusmängud jne). Ettevõtlusõpetuse kursuse läbimiseks saab valida praktilise õpilasfirma programmi „Minifirma.“

1.3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimumist teiste õppeainetega ja õppeaineid läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus ja iseseisvate tööde maht on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;

- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks, loovateks, ettevõtlikeks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks ning arendada meeskonnatöö oskusi;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) tehakse koostööd kohalike ettevõtjate, majanduselu juhtide ja lastevanematega mitmekesistes õpikeskkondades;
- 7) rakendatakse uurimuslikku õpet ja aktiivõppe meetodeid - andmete otsimine, probleemide sh dilemmade lahendamine tulemuste töötlemine ja esitamine; rollimäng, rühmatöö, projektid, välitööd; õppekäigud ettevõttesse, kohtumised ettevõtjatega, nende töö jälgimine töökohal;
- 8) võimaldatakse loovtööna kas asutada või käivitada minifirma ja rakendada nii oma ettevõtlikkust;
- 9) kaasatakse õppesisu käsitlemisel valiku tegemisse õpilasi nende eelnevaid teadmisi ja oskusi arvestades ja õpivajadustest lähtudes.

1.4. Hindamise alused

Ettevõtlusõppe õpitulemuste hindamine lähtub põhikooli riikliku õppekava üldosas toodud hindamisalustest ja teistest hindamist reguleerivatest dokumentidest.

Hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskusi kui ka loovust ülesannete lahendamisel, üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi.

Hindamisel võetakse aluseks on suulised vastused (esituste), kirjalikud ja praktilised tööd ning iseseisvad tegevused, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Olulisel kohal on kujundav hindamine, mille kaudu arendatakse arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat tööd, osalemist rühmatöodes ja aruteludes, kirjalike tööde vormistamise nõuetega arvestamist ja üldist korrektsust.

Õppeprotsessi jooksul võib hinnata ka osalemist rühmatöodes ja minifirmades. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Kokkuvõttev hinne kujuneb tunnitööde, praktiliste ja uurimuslike tööde, iseseisvate tööde ja ettekannete hinnetest.

Sõltuvalt valitud õpetamismeetodist võib kooli valikul läbi viia lõputesti, koostada õpimapi või põhikooli loovtööna tegutsenud minifirma tegevusaruande.

1.5. Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.

Kool võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike ettevõtetesse vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

Kool toetab õpilaste osalemist ettevõtlust arendavates projektides.

2. Ainekava

2.1. Ettevõtlusõpetuse õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli lõpetaja

- 1) seletab ja kasutab ettevõtluse põhimõisteid ja teab turumajanduse põhimõtteid;
- 2) saab aru, et ettevõtlus loob võimalused inimeste vajaduste rahuldamiseks;
- 3) hindab ettevõtluse toimimiseks vajalikke ressursse;
- 4) saab aru, kuidas toimib turg ja kujuneb hind;
- 5) teab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees ning ettevõtete rolli turumajanduses;
- 6) saab aru palga ja tootlikkuse seosest, oskab arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;
- 7) on uudishimulik, avatud ja õpihimuline, teeb koostööd ning arendab suhtlemis-, meeskonnatöö- ja juhtimisoskusi;
- 8) väärtustab enda ja teiste panust ühistöös;
- 9) lahendab probleeme loovalt, leiab probleemidele erinevaid lahendusi, kirjeldab oma tegevuse tagajärgi ja annab neile hinnangu;
- 10) märkab ja kasutab avatud maailma võimalusi, tunneb huvi ühiskonna ja erinevate kultuuride vastu;
- 11) väärtustab tervislikku ja keskkonnateadlikku eluviisi, ühiskonna reegleid ja norme ning mõistab nende vajalikkust ja järgib neid igapäevaelus;

12) saab aru ärireeetika põhimõtetest; mõistab eetikapõhimõtete rakendamise vajalikkust üksikisiku ja kogukonna jaoks;

13) kavandab karjäärivalikuid enda suutlikkust, huvisid ja võimeid analüüsisid.

2.2. Ettevõtlusõppe õpitulemused, õppesisu ja õppetegevused

2.2.1. Turumajandus, ettevõtlus ja tarbimine

Õpitulemused

Õpilane

- 1) mõistab, et ettevõtlikkus ja kasumisoov innustavad tegelema ettevõtlusega ja võtma äririske;
- 2) teab ressursside, tööjõu, kapitali ja loodusvarade vajalikkust ettevõtte tegutsemisel;
- 3) mõistab, et ressursside nappuse tõttu pole võimalik saada kõiki kaupu ja teenuseid, mistõttu tuleb teha valikuid;
- 4) mõistab ettevõtlust elatise teenimise ja eneseteostuse võimalusena;
- 5) saab aru, millised on ettevõtte loomiseks ja tegutsemiseks vajaminevad ressursid;
- 6) selgitab, mis vahe on tootel ja teenusel;
- 7) teab tulemusliku meeskonnatöö kavandamise põhimõtteid.

Õppesisu

Turumajandus ehk vaba ettevõtluse süsteem. Ressursside nappus, eraomand, konkurents, ettevõtlikkus, kasumi motiveeriv roll ettevõtluses. Eesmärkide püstitamine, planeerimine.

Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, vastutus, kasum. Peamised ettevõtlusvormid Eestis. Õpilafirma ja minifirma. Ettevõtja karjäär ja elustiil. Kohalik ettevõtlus.

Tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid: Mida? Kuidas? Kellele? Toode ja teenus. Äriidee ja äriplaan. Ettevõtte ressursid. Algkapital, investeerimine. Konkurendid ja partnerid.

Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Ülevaate koostamine kohalike ettevõtjate pakutavatest toodetest ja teenustest. Tarbija vajaduste määratlemine ja neist lähtuvalt minifirma äriidee sõnastamine, toote või teenuse hinnavõrdlus kohalikes poodides.

Arutlusteemad: Eraomand turumajanduse alusena ja selle puutumatus. Vaba konkurents ettevõtluses. Ettevõtjale vajalikud isikuomadused ja oskused. Enda ja kaaslaste ettevõtlikkuse hindamise võimalused. Meeskonnatöö väärtustamine.

2.2.2. Tootmine, turundus, tööjõud

Õpitulemused

Õpilane

- 1) selgitab nõudluse ja pakkumise mõju hinna kujunemisele turul;
- 2) kasutab tootlikkuse ja omahinna arvutamise põhimõtteid;
- 3) teab tarbija õigusi ja kohustusi;
- 4) teab, kuidas käituda, kui müüdüd tootel/teenusel ilmnevad probleemid;
- 5) rakendab lihtsamaid müügivõtteid ja reklaamib oma tooteid või teenuseid minifirmas;
- 6) teab reklaamiseadusest tulenevaid piiranguid reklaamile;
- 7) arvutab töötaja palka ja ettevõtte palgakulusid;
- 8) oskab koostada kassapõhist raamatupidamist ja lihtsat kasumiaruannet;
- 9) kasutab finantskirjaoskuse arendamiseks õpikeskkondades olevaid interaktiivseid vahendeid (erinevad kalkulaatorid, võrdlustabelid jne).
- 10) oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust.

Õppesisu

Tarbija vajadused, nõudlus, pakkumine ja turuhind. Tarbija õigused ja kohustused. Tarbijakaebuste lahendamine. Tootlikkus, kvaliteet ja omahind. Innovatsioon ja keskkonnasäästlikkus ettevõtluse arengu toetajana. Õiglane kaubandus.

Turundus. Toote omadused ja tootearendus vastavalt kliendi vajadustele ja ettevõtte võimalustele.

Reklaam, selle levitamine (ajakirjanduse kasutamine, sotsiaalmeedia, välireklaam, jms) ja mõju. Reklaamile esitatavad nõuded. Müügikoha valik ja kujundus. Müügiväidete koostamine. Tulud, kulud, maksud, kasum, kahjum, eelarve, tootmiskulud, müügitulu, käive.

Tööjõud. Palk. Palga seos tootlikkusega. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Bruto- ja netopalk. Tulumaks, sotsiaalmaks, töötuskindlustusmaks, pensionikindlustusmaks.

Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Oma äriideest ja kliendi vajadustest lähtuv tootetutvustus. Müügiväidete koostamine. Reklaamide võrdlus ja minifirma reklaami koostamine. Toote või teenuse omahinna ja müügihinna arvutamine, palga arvutamine.

Elulookirjelduse ja töökohataotluse, sh motivatsioonikirja vormistamine. Ärikirjade, sh e-kirjade koostamine. Töölevõtu vestlus.

Arutlusteemad: Uute tehnoloogiate, seadmete, tööjõu oskuste ja teadmiste seos tootlikkusega, nende mõju toodangu kvaliteedile. Intellektuaalse omandi õigused ja kaitse vajalikkus. Turunduse tähtsus ettevõtluses. Loovus ja innovatsioon tootmises ja turunduses. Vastutus ja kohustused tootmisel ja turundamisel. Hariduse ja oskuste tähtsus ning mõju tootlikkusele ja seosele palgaga. Alaealisena töötamise piirangud.

2.2.3. Juhtimine, meeskonnatöö ja ärietiika

Õpitulemused

Õpilane

- 1) teab, mida tähendab vastutustundlik ettevõtlus ja võimalus lisaks seadustest tulenevatele nõuetele pakkuda oma klientidele suuremaid tagatisi;
- 2) hindab äriotsuste eetilistust ning kirjeldab nende mõju ühiskonnale ja looduskeskkonnale;

Õppesisu

Juhtimine ja tööjaotus, Meeskonna motiveerimine, kontrollimine, vastutamine. Projektitöö. Ajakasutus. Ärietiika.

Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Enda ajaplaani koostamine nädalaks, klassi või kooliürituse projekti koostamine rühmatööna. Näidisjuhtumite analüüs ärietiika seisukohalt. Meeskonnatöö minifirmas.

Arutlusteemad: Meeskonnatöö väärtustamine. Töötaja kui tööandja üks põhilisi ressursse. Erinevad juhtumid edu saavutamisel ja ebaõnnestumistega toimetulek, nende analüüs ja neist õppimine. Vastutus looduskeskkonna, tarbija, ühiskonna ja ettevõtte omanike ees.